

„ЗАСТАВА“ излази два пут у недељу, четврком и недељом.

Цена је на годину 10 Фор., на по године 5 Фор., на четврт године 2 Фор. 50 новч. а. пр. за Аустрију, а за Србију на годину 100 гроша, на по год. 50, а на четврт године 25 гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по количини врсти, које из гармона заузимају, и за сваку врсту плаћа се за први пут 6, за сваки даљи пут 4 новч. Осим тога за жиг увек по 30 новч. Доноси се шаљу уредни штабу а предлата администрацији „ЗАСТАВА“ обоје у Пешти, Grünbaum - Gasse Nr. 23.

БРОЈ 35.

У Пешти, у четвртак 9. јунија 1866.

ГОДИНА I.

Пешта, 8. јунија.

Рат се започео; започеле га владе у Немачкој. Као што смо у прошлом броју јавили, већина немачког савеза закључила је, на предлог бечке владе, да се савезничка војска стави на одпор Прусији. Пошто је изјавила у Франкфурту, да непризнаје више законитост тог савеза, берлинска влада позове телеграфом дворове трију суседних државица, Саксонске, Хановеранске и Кур-Хесенске: да се оставе оружја, да буду мирне и никако се мешају у прус. аустр. свађу, и да приме нови предлог о преображају немачког савеза. Остављајући им двадесет и четири сахата на промишљање, пруска влада дала је споменутих дворовима на знање, да ће њихове земље сматрати као у ратном стању и војском ће их заузети, ако они неби примили њен позив. Пруски позив одбијен је, и са свију страна стижу телеграфски гласи, да је пруска војска у прошли четвртак и петак започела улазити: у Саксонску, у Хановеранску и у Кур-Хесенску.

Из Берлина уверавају, да је пруским војницима озбиљно заповеђено, да у сукобу са другом немачком војском избегавају што више могу проливање крви, и да гледе да претежном снагом склањају противнике на обезоружање. Такав исти дух као да влада и на другој страни. Јер још се нечује, да је и једна од мањих држава, које пруска војска поседа, хтела својом малом силом Прусима се одупирати.

По новијим гласовима, Пруси су без икаквог одпора заузели у Саксонској најважније тачке; имају већ и саксонску престолницу, Дрезден, у својим рукама, па се сад приближују аустријској граници. Саксонски краљ са својом војском од 35.000 момака, прешао је у аустријску област, где код Теплица и околини чека на помоћ, коју је искао у већине немачког савеза, и коју му је ова обећала. Мисли се, да ће једно одељење северне војске аустријске и до 40.000 Бавараца сјединити се са саксонском војском, у цели изгонења Пруса из Саксонске. Незна се управо колико је Пруса до сад у Саксонску ушла; бечки листови рачунају је ту на 40 до 70 хиљада молака.

Аустријски цар издао је проглас рата, који није саопштавамо, неки бечки листови веле, да сједињена војска већ прелази из Чешке у Саксонску. А говори се и да је било малог сукоба између пруских и аустријских коњаника, код Улерсдорфа на Румбершком друму.

У Хановеранску ушао је већи део оне пруске војске, која је била у полабским војводинама Холстину и Лауенбургу; а пруска влада уговара са мекленбуршко-штеринском владом, да би ова своју војску послала у полабске војводине. Улазећи у Хановеранску, Пруси су издали проглас, у ком се, међу осталим, веди, да они не долазе Хановеранцима као непријатељи, него у жељи да се Хановеранци поврату у стање мира, те да њена војска не стоји Прусији као непријатељ иза леђа. У истом прогласу даје се реч, да ће се поштовати и маовина сваког Хановеранца, и да ће се пруски војници у строгој дисциплини држати.

За хановеранског краља чује се, да је отишао у Инглеску; а хановеранска војска повлачи се испред Пруса, према Мајни. Аустријска војска која се недавно повукла из полабских војводина, сјединиће се, као што се јавља, са аустријским гарнизонима што су били у Мајнцу, Гамштату и Франкфурту, па тако усредсређена придружиће се извесним одељцима војске баварске и војске виртембершке, те ће онда сва та сила потећи у помоћ Хановеранској.

Заузимање К. Хесенске било је Прусима најлакше, почем ратна сила те државице броји тек 12.000 војника. Зна се, да је избрани кнез К. Хесенске био тирани и мучитељ свог народа; то је дало сад смелости Прусима, те су једним прогласом позвали Курхесенце, да се присједине Прусској. „Ми знамо, веди се у том прогласу, да ви одавно чезнете за бољим данима.“ С друге стране чује се, да је курхесенска народна скупштина још пре доласка Пруса закључила: да се Курхесенска немеша у аустријско-пруско свађу, и да се влади никако не да кредит, који би она захтевала у цели ратног спремања.

Међутим из Франкфурта јављају, да ће се 55.000 мом. савезничке војске послати противу Пруса у Кур-

хесенску; та војска имала би се састојати из баварских, насавских и хесенских војника.

Лако може бити, да ћемо у идућем броју морати јавити о каквој знатнијој битки Пруса са аустријском и савезничком немачком војском.

Савезничка скупштина у Франкфурту оправила је страним силама једну посланицу, у којој доказује да иступање Прусије из немачког савеза неважи, и да закључења тога савеза и даље вежу Прусију.

Прусија са своје стране, ма да се заратило, радиће, као што тврде из Берлина, да се што пре предузму избори за савезничку скупштину, у оним државама, које имају с њом саставити нови савез немачки.

Тешко да неће до који дан и Италија рат започети, у име ослобођења Млетачке. Из Брешје телеграфишу да је свеза између Италије и млетачких области престала. Градови Пескијера и Мантова затворени су. Италијанска војска приближује се Минчију и Паду; краљев ратни проглас у штампани је. Из Флоренције уверавају, да је састављено и ново министарство под старешинством Риказолија, а досадашњи најстарији министар, генерал Ла Мармора, пратиће краља на бојном пољу.

Енергично бранење својих народних права од стране Румуна, и савети од стране Француске и Инглеске учинили су, као што L'Independance Belgique тврди, такав утисак на Турску, да ће ова несамо одустати од намере да се оружаном меша у ствари румунске, него ће се склонити најпосле и да призна новог кнеза; а за овога се веди, да ће скоро ићи у Цариград да прими одобрење Султаново. Међу тим, Румуни су непрестано под оружјем; а чујемо, да у ово време раде да се споразумеју са Србима о узајмној подпори за што боље осигурање од обштег непријатеља.

РУСИЈА И СРБИЈА, БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА.

Поодавно је кроз лукоине дипломатије пробио глас, да ова, нарочито на западу, нешто о Босни и Херцеговини кува, не да ји ослободи, него да ји Аустрији у накнаду даде зато, што би ова Млетке и Млетачку област Талијанској уступила. У последње је време тај глас у јавне листове прешао. „Пеј“ полузванични француски лист поче први о том говорити. Аустријски листови такође почеше о том писати, но немачки листови с малоуважењем и преко рамена о том писаше; они писаху, да Босна и Херцеговина, као полудивље, необрађене земље са непросвећеним народом нису довољна накнада Аустрији за Млетке и Млетачку област, и да ће те земље, и онако кад тад Аустрији припасти. „Пешти Пабло“ поче пером Шаламона, мађ. историка и посљедника Салаије, доказивати, да Босна и Херцеговина по историјском праву „мађарској круни“ припадају, и да се Далмација, ако Млетачка област одадне, само тако бранити и одржати може, ако Босна и Херцеговина буду у истим рукама, у којима и Далмација, и зато да Аустрија на основу историјског права „мађ. круне“ те земље заузме, јер ће иначе Србија, те земље, а преко њи и Далмацију освојити, почем Далмацији права опасност не прети од мора и Талајанске, него од суве земље, као што су србски краљеви увек на Далмацију циљали, и један део исте и напрема Млетачку одржали. „Позор“ опет поче писати, да су Босна и Херцеговина „Турска Хрватска“, да „хрватски“ народ исте земље „хрватском дедовином“ назива, и обрадовао се, да ће Аустрија исте у накнаду за Млетачку област добити, наравно правом „хрватске“ а не „мађарске“ круне.

Понуда је те и такве накнаде долазила од Француске. У колико је она искрена била, т. ј. у колико је Наполеон, који је у том случају наравно Рајну ако не и Белгију себи намењено, заиста мислио, да не кажемо противу Турске, него и противу Русије и Инглеске, Аустрији Босну и Херцеговину пером или мачем прибавити, или у колико је то само маневар био, да Аустрији понуди земље, које нису у власти уговарајући сила, то сад нећемо испитивати. Аустрија је сама у последњој ноћи својој, о коју се изгледа, да ће европска конференција у Паризу бити, разбио, посумњала се, да је могуће њој Босну и Херцеговину призеле-

ном дипломатском столу прибавити, а да би она да један рат избегне, у други, и то већи рат уступила, који би због сукоба интереса свију велики сила светским постао, упустила се, и при том да би она пре тога кључеве Млетачке добровољно предала, па накнаду тек од неизвестног светског рата изгледала, то се није ни помислити дало. Ми смо дакле свакако анексију ту за невероватну, да некажемо за немогућу држали, док год је реч о томе била, прво да се она миром сврши, а друго док смо Русију у запетом, да нерекнемо супротном положају спрема Аустрије видели.

Сад пак кад је рат у средини и на југу Европе букнуо, коме се крај догледати не може, и који лако у своје крваво коло и источно питање увући може, и сад кад се неочекивано догодило, да је т. ј. Русија опет Аустрији руку пружила — сад се можемо свачега па и тога бојати, да ће крај рата бити: анексија Босне и Херцеговине, ако не и још који земаља у Аустрију.

Кад поспотримо разне узроке и интересе, који би кадри били, Русију и Аустрију после Кримског рата зближити, то остаје, да је то зближење само тако могло догодити се, што се Русија и Аустрија у оном питању, које ји је онако једко завадило било, споразумеле, а то је источно питање.

Истина да Русија, бар владајућа Русија, има интереса, да се Немачка не уједини, да не буде у срцу Европе једна велика, уставна и слободна држава, и да је подржаваће Аустрије у Немачкој једно средство, да се ујединење, величина, и слобода Немачке осујети — али Аустрија није к томе једино средство, а осим тога Француска има у том погледу једнаки интерес, и тога ради не би алијансија Аустрије с Русијом овој нужна била, и у колико би том приликом Француска хтела Рајну, или можда и Белгију да задобије, у толико би Русија или повод згоду, и прилику добила, да се и она ризшири, или би Инглеску на неопределини савез готову нашла.

Истина да је владајућој Русији у интересу, да се монархичне и конзервативне или бар конзервативно напредујуће мисли и тежње у Европи одрже, али за тим и Наполеон тежи, а и Пруски је влада на том, и још натражнијем путу — и с те дакле стране није савез са Аустријом нуждан.

Истина да Русију, и Аустрију један интерес у обзир Пољске веже — али тај исти интерес има и Пруски, која је досад у већој мери у том погледу поред Русије стојала, па не би бар онда, кад је савез Русије с Аустријом непосредно или посредно Прусији шкодљив, интерес пољски довољан основ био, да речени савез изазове, разјасни и оправда. Морамо дакле друге праве разлоге томе савезу, који ревност за сада само „војничком конвенцијом“ крсти, тражити, и неможемо га нигде наћи, но баш у споразумљењу у источно питању.

Ово је питање главно било, које је и досада Русију на савез с Аустријом приклањало, да је Русија тако рећи тражила Аустрију и наметала јој савез и помоћ. Прођимо целу историју од времена, како је Русија почела европску улогу играти, и наћи ћемо је увек на страни Аустрије, с малим изузетцима, где је н. пр. војска Ђуђивога Петра III. који је пруском краљу Фридриху II. лично наклаоњен био из стана аустријског у стан Пруски прешла. И саму Пољску поделила је Русија с Аустријом не само зато, да је у интерес увуче, да пречи успостављење Пољске, него да је обвеже, и капарисе, да и с Турском једнако поступају. Катарина II. и Јосиф II. били су већ сложили се у плану деобе Турске — онда су већ Србија, Босна и Херцеговина, једном речи србске земље у Турској Аустрији намењене биле.

Слаб успех рата, појави револуције, и смрт Јосифа осујетиле тај план. Од оно доба Русија није престала о том плану рачун водити. Никола I. све је чинио, само да Аустрију на то приклони; Аустрија од своје стране није смела помоћ и руку Русије одбијати — али се грозиле од деобе Турске и себи намењеног дела у томе једно што би Русија својим делом несарамерно већма ојачала, и Аустрији се приближила, друго што је држала, да би Србија, Босна и Херцеговина били само (аманет) депозит Русије у Аустрији, т. ј. до времена, док Русија не би и

те, а с њима или преко њи и друге земље славенске у Аустрији освојити могла.

Метерних је особито заступао ову политику унутрашњег одпора противу деобе Турске; по међутим аустријска је дипломатија тако лукаво поступала, да је Никола I. могао мислити, да ће Аустрија безусловно уз њега бити, тако, да је Енглеском посланику Сејмуру казао: Ја и Аустрија, то је једно.

Кримски је рат открио прави положај Аустрије према Русији у источној питању. Никола I. увидио је обману своју, и та му је смрт нанела. Ко незна од опо доба положај и понашање Русије и Горчакова према Аустрији? И кад се исти министар на сајуз са Аустријом враћа — неможе ли, неморамо ли с пуним правом држати, да је Аустрија у последњем часу, у часу, кад је рат с Пруском и Талијанском на врати био, кад се открило, да је Француска на страни Пруске и Талијанске, шта више, да је Наполеон III. сам издаје вигове за овај рат сплео, само да за живота свога до Рајне дође, и тим сину свом престолу утврди — ко да не помисли, да је Аустрија у часу, кад је видела, да јој с Француском искрена пријатељста бити не може, и да је изоларана остала, у часу, који је Русија предвидела и на који је изгледала — пристала на тајну понуду Русије, на ову цену, за коју је једино Русији пријатељство Аустрије од вредности, а то је: деоба Турске. И тако Метерних отац надмудри Николи I. а Метерних сина морао је надмудрити Наполеон III. да Менсдорф руку Горчакова потражи, или прими.

Да је Русији нужно пријатељство Аустрије у свом плану према Турској, то је очевидно, јер Аустрија лако Русији пут Цариграду пресећи, а у сајузу с Русијом непријатеље на путу противу Руса дотле задржати може, док Русија неби своје свршила.

Аустрија пак мисли, ако већ Млетке уступити, и Босну и Херцеговину у накнаду примити мора, онда је боље да те као цену пријатељства с Русијом, него као искариотски 30 сребрника прими. Најпосле Русија, Аустрија, и Талијанска, кад ова Млетке добије, били би природни савезници у погледу Дарданела, јадранског и средоземног мора.

Истица, да се чини, да је сајуз међу Русијом и Аустријом баш на том основу, пачињен, да Аустрија неуступи Млетке добровољно, почем се Русија боји, да ће се сутра дан на исти начин и у исто име моћи од ње Пољска искати — али је то по нашем мишљењу само привидно, а очевидно је, да ни Русија ни Аустрија нису противу самог уступања Млетака, но противу уступања мирним путем, и јавна је тајна, да је Аустрија онда одступила од уступка Млетака, кад је видела, да с Пруском мира нема, да до рата доћи мора, и да је управо Наполеон III. са покушајем конференција само маневрирао у корист Пруске и Талијанске. Узимајући дакле, да се основ алијанције Русије и Аустрије на ствари у течају и после рата односе, и да је међу овима источно питање у првоме реду, разложимо у идућем броју наше мисли о томе: Шта Босна и Херцеговина за Србство с оне стране Саве и Уне значе, чему се народ србски у том погледу од Русије надао, и нада, какве ће последице за Русију бити, ако се она народу србском изневери, и шта Србија у сваком случају радити има.

МОЈИМ НАРОДИМА!

У сред дела мира, које сам предузео, да положим основе таквој уставној форми, која ће јединство и снажни положај целокупне царевине утврдити, појединим земљама и народима пак обезбедити слободни им унутрашњи развитак, усред тога наложи ми Моја владалачка дужност, да целу војску Моју под оружје позovem.

На границама царевине, на југу и северу, стоје војске од два сајужена непријатеља, у тој намери, да потресу европски велемоћни положај Аустрије.

Ниједноме од њих нисам Ја од Моје стране повода рату дао. Свеснајући Бог Ми је сведок, да сам увек за једну од првих Својих и најсветијих владалачких дужности, коју гледах да верно испуним, држао то, да народима Мојим сачувам благодети мира. Али једној од обеју непријатељских сила није нуждан повод; жеднећи за тим да Ми отме делове Моје царевине, она најпоспешнији тренутак узима одма за повод рату.

У свези са пруском војском, која нам сада као непријатељ на супрот стоји, пошао је пре две године један део Моје верне и рабре војске на обалу сјевернога мора.

Ја сам зато стао у ту војену свезу са Пруском, што тедо да очувам уговорна права, да заштитим немачко племе, што у опасности беше, да несрећу неизбежнога рата збијем у најуже границе, и да у тесном савезу двеју средњеевропских велесила — које су највећма познате да одрже мир европски — задобијем такво стално јелство мира на благо Моје царевине, Немачке и Европе.

Не тедо ништа освајати; некористољубиво учинивши са Пруском савез нисам ни у бечком уговору мира за

Својом користи ишао. Аустрија није крива толиким жалосним, несретним залетима, који се неби никада могли изродити да је Пруска тако исто некористољубиву намеру имала, који су се одма могли изравнати, да је Пруска исто тако верна савезу била.

Они су изазвани, да би се неке себичне цели оствариле. Мојој влади дакле не беше могуће решити их мирним путем.

Тако је једнако расла озбиљност ствари.

Но и онда још, кад се већ на очиглед у обема непријатељским државама ратне припреме чинише, и кад је већ споразумљење међу њима, које је само могло основано бити на заједничкој намери непријатељског нападаја на Моју царевину, све јасније на видело излазило, ипак сам Ја остао у свести Моје владалачке дужности у дубоком миру, готов на сваки уступак, који се слаже са части и благостањем Мојих народа.

Кад сам пак видео, да би даље устезање успешну одбрану од непријатељских нападаја а тиме безбедност монархије у опасности довело, тада се морадо решити на тешке жртве, које су са ратним оружјањем нераздвојно скончане.

На уверавање о Мојој мирољубивости од стране Моје владе, на поновљене изјаве да сам готов пристати на узајмно разоружање у исто време, на све то одговорила је Пруска са таквим предлозима, које кад би примио, значило би изневерити част и безбедност Моје царевине.

Пруска је искала подпуно предходно разоружање не само према себи, него и према непријатељској, на граници Моје државе у Италији стојећој сили, чија мирољубивост нити се ујемчала нити се могла ујемчати.

Сви преговори са Пруском у питању кнежевина све већма потврђиваху то, да до таквог решења тога питања, као што одговара достојанству Аустрије, праву и интересима Немачке и кнежевина, није могуће доћи у споразумљењу са Пруском уз њену тако очевидну политику насиља и освајања.

Преговори се прекинуше, цела се ствар предала савезном решењу и уједно су се законити заступници холстински сазвали.

Претећи ратни изгледи дадоше повода трима силама Француској, Инглеској и Русији да и Моју владу позову да учествује у заједничким договорима, којима би цел њима бити, одржање мира. Моја влада према Мојој намери, да кад је год могуће мир Мојим народима одржи, није учествовање одбила, али је свакојак пристада само уз предпоставак, да јавно европско право и постојећи уговори имају бити исходитем за те покушаје посредовања, и да учествујуће силе немају пред очима какав посебни интерес на штету европске равнотеже и права Аустрије.

Кад се већ покушај мирних договора разбио о те природне предпоставке, то је у томе баш доказ, да ти договори никад неби дошли до одржања и утврде мира.

Најновији догађаји показују неоториво, да Пруска сад већ отворено на место права меће силу.

Право и част Аустрије, право и част целога немачког народа не беху више Пруској никаква сметња у њеном до кобне висине нараслом честољубљу. Пруска војска уђе у Холстин, сталешка скупштина, што је царски намесник сазвао, би растерана, управна власт, коју бечки уговор мира заједнички Аустрији и Пруској предаде, искључиво би Пруској присвојена и аустријска посада беше приморана да десет пута већој надмоћи уступи.

Кад немачки савез, видећи у томе противговорну самовласт, на предлог Аустрије мобилисање савезне војске закључи, онда Пруска, која се тако радо даде узносити као носилац немачких интереса, заврши свој предузети убитачни пут. Дерући народну свезу Немаца изјави она, да из савеза иступа, позове немачке владе да приме неки тако названи план реформе, који би деобу Немачке делом учинио, и пође са војеном силом против суверена, што су савезу верни.

Тако је дакле неизбежан најнесретнији рат, рат Немаца против Немаца!

За сву несрећу, што ће он донети појединима, породицама, пределима и земљама позивам оне, што су га изазвали, на одговор пред суд повеснице и вечитог свепоућег Бога.

Ја приступам боју са оним поуздањем које праведна ствар улива, са чувством снаге, која лежи у великој држави, у којој су владалачи и народ само једном мисли — ваљаним правом Аустрије — прокинути, са свештом подпуном смелости, гледајући на моју рабру ратоборну војску, која је бедем, о који ће се разбијти снага непријатеља аустријских, гледајући на верне Моје народе, који сложено, смело и спремни на жртве к мени очи подижу.

Чисти пламен патриотског одушевљења једнаком је мером успламтио у пространим областима Моје царевине; радосно похиташе позвани војници у војенеродове своје; својевољци врве у војену службу; у неким земљама, што су највећма у опасности, цело се становништво, што је за оружје, на бој оружја и најплеменитија готовост на жртве хити у помоћ несрећни и у подпору потреба за војску.

Само једно осећање пролази кроз све становни-

ке Мојих краљевина и земаља, а то је осећање заједнице, осећање снаге у њивом јединству, осећање срдице према тако печувеној повреди права.

Удвојену жалост осећам, што дело споразумљења у унутрашњим уставним питањима није дотле дозрело, да би могао у овоме озбиљном, уједно пак и узвишеном тренутку заступнице свију Мојих народа око Мога престола сакупити.

Немајући за сада те подпоре, тим Ми је јаснија Моја владалачка дужност, тия је тврђа одлука Ми, да ту подпору Мојој царевини за вечита времена обезбедим.

Ми у овоме боју нећемо усамљени бити.

Владаоци и народи Немачке познају опасност, која им слободи и независности прети од силе, чије делање једино себични планови безобзирне похлене за увеличавањем руководе; они знају, какав им је Аустрија заштитник за та њива највећа блага какав, наслон за снагу и целокупност свеколике немачке отаџбине.

Као што ми узесмо оружје за најсветија добра, што их народи имају да бране, тако исто и наша немачка савезничка браћа.

Нагонили су нас, да оружје у руке уземемо. Добро дакле! сад, где смо га узели, нити оћемо нити га смејмо пре оставити, док не буде Мојој царевини, као и сајуженим немачким државама слободни унутрашњи развитак обезбеђен и моћни положај у Европи наново утврђен.

Но не треба само на нашем јединству, на нашој снази да нам почива наше уздање, наша нада; Ја је уједно полажем још у Вишег неког, у свепоућег праведног Бога, Које је Мој дом од постанка свога служио, Који не оставља оне, што се у правди у њега уздају.

Њему ћу се молити за помоћ и победу, и позивам народе Моје, да и они то чине.

Дано у Моје престолном и главном граду царевине, Бечу седамнаестог (петог) јунија 1866.

Фрања Јосиф с. р.

ЈОШ ЈЕДАН СРБСКИ ГЛАС.

Са трију страна чуо се у последње време у новинама србски глас, о јадном материјалном стању наши земљоделаци и тежака, нарочито у провинцијалу. Ко о истини разбира, увериће се да они од којих так глас долази, врло добро познају велику опасност, која за наш обстанак и напредак у Аустрији, из јадног и жалостног материјалног стања изтиче, те из чисте љубови према аустријском Србству, јасно и свесрдно дају гласа о томе што знају.

Први је так глас оног нашег родољуба из Н. Сада који нам је, у објави својој, да је рад своје досадашње чланке о радиности, или као што он вели о газдинству, у виду свезице да изда. Он је само са оне две речи „табула раза“ све оно казао, што је у стању сваком уствујућем Србину, величину опасности, која нам нарочито од те стране прети, у један мах пред очи ставити.

Други је глас оног вретног Србина из Даља, који бринући се за наш обстанак, и бојећи се наше погибије, све имућне и родољубиве Србе позива, да задруге склапају, да капиталне снесу, па с њима србске цковине наши земљоделаци и тежака, које су већ до извршене продаје дошле, одкупљују, да у туђе руке не прелазе.

Трећи је глас оног вретног Србина из Кикинде, који говори о преустројавању кикиндског дистрикта, и каже да би им онда, кад би они самој економји остали, од њинп дистриктски доходака до 50.000 форинти на годину претицало; које би задуженим дистриктанима под интерес давати требало, да своја задужена добра одкупљују, те да у туђе руке непадају.

Почем је о том још у земунском вестнику реч била, како би т. ј. нужно и од користи било, да се са обштин, заједничким народним новцем аустријски Србаља само они т. ј. аустријски Срби, или бар они пре него ико други, снаже и помажу, то су она три гласа врло добродошла, да пробуде добре, имућне, родољубиве, чувене и угледне Србе, те да се ови побрину; да се великој невољи и опасности што пре на пут стане. Хоћу и ја да моје мњење о томе кажем.

Истина да је цел првог гласа и племенита и уместна, јер су само вешти и добро обучени људи, а имено земљоделци и тежаци, кадри, из земљи и из свог зноја злато, сребро, бисер и драго камење, и просто новац избијати; али да се плод каквог научног и темељног упутства доживи, том треба времена, а нама је као што нам исти глас врло јасно каза: брза и прека помоћ нужна.

Исто је тако и онај други глас и уместан а и могућан, јер су у данашње време склапања такви задруга законом дозвољена; али колико времена треба док се таква једна задруга склопи и узакони, особито таква задруга, којој је задатак, да знатни капитал скупи, то мислим да не треба доказивати, а нама је као што видимо и знамо, прека и брза помоћ нужна.

Само је дакле, као што ја свађам, онај трећи глас такав да би се одма сад, ако би га сви родољубиви, имућни и меродавни Срби к срцу примили, да би се одма велим, страдајућем и губећем се Србству брзо и на време у помоћ притећи могло.

Ако је обштинство кикиндског дистрикта са својим унутрашњим преустројством већ готово, па баш и да није готово оно би, као слободно обштинство, ваљда могло, да одма сад са оном слоботом новаца, ако им, и која им сад претиче, тај срећни почетак учини, да својим сажитељима, који су задужени, и којима извршена продаја предстоји, потребне суме позајме да своја задужена непокретна добра исплате, а сва веритељска — кредиторска — потраживања и права на та добра, законитим путем и начином, на дистриктску касу пренесе.

На исти начин могле би може бити и друге наше варошке и сеоске обштине, црквене касе и задруге, које своји лежећи новаца имају, па баш и оне из границе, лежеће новце оним задуженим Србима у провинцијалу под интерес са малим процентом давати, која се у тој великој невољи и опасности налазе, да своја задужена добра исплате, и да се од погибије избаве.

Но ко би у тој превеликој беди и опасности лако и брзо нашој пропадајућој простоти помоћи могао, то су наши јавни обшти и особени фондови, и они наши Срби којима је управа ти фондова вручена; кад би се т. ј. они за ту ствари као прави заузели, па оне новце што им од покуљених интереса претеку, а тако исто и оне капитале, који се одсад по потреби реализирали буду, само задуженим земљеделима и тежацима, и оним могућнијим Србима који повише земље имају, па под дугом стоје, под интерес давати почели, да своја задужена добра исплате и да се од расељавања спасу.

А још лакше и брже могли би том великом злу они наши богати Срби на пут стати, који су може бити наумили, по времену каква завештанија и закладе свом милом роду основати. Кад би то јест они одма сад на ту цел одређене капитале задуженим Србима у провинцијалу (јер у граници тога бар нема) под интерес са малим процентом, наравно на своје име дали; и тако им њине имаовине од продаје искупили; пак по времену или кад им воља буде, те дотичне обвезнице на науљена завештанија и закладе оставили.

Да су тако они попустили, који су се око нашег покојног черевичког родољубца пре његове смрти нахођили, то се још онда могло са они 30.000 фр. које је он „Србској Матици“ оставио, најмање тридесет србски имаовина од продаје и прелазка у туђе руке избачити, пак иста свота наравно у сигурним обвезницама на „Србску Матицу“, као легат или заклада пренети.

Но кад би се сад барем што пре, овај спасоносан почетак предложеним начином ма од које стране учинио, и кад би наш народ корист тог родољубивог дела видио, онда би се поуздано надати могли, да ће се сви имућни Срби на сва четир ова гласа својски одазвати, и на ту племениту и спасоносну цел, и посебице и заједнички — посебице кад би сваки богат Србин по коју задужену сермију одкупио, а заједнички, кад би на ту цел задруге склапали — онакве знамените жртве принети, какве су при оснивању позоришног фонда са свију страна, па и из црквених каса за онако кратко време, на удивљење туђинства а на наш понос свесрдно приношене, што се овде с тим свесрдније чинити може, што би се ту само зајмови а не жртве давали.

Више и обширније о томе говорити, како би та спасоносна, али неодољна цел што пре и то у жељеном замашају постићи се могла, мислим да није нужно, јер држим, да би се тај посао сам по себи онда тек развио, кад би се само почео, и по новинама србској публици јављао; па само то једно још наводим, да би та одкупљивања или управо те зајмове под тим само условом давати требало: да се таква одкупљења од зајмодавца исплаћена добра, одсад донде бар наново и више задужити немогу и несмеду, док ти сад на њима лежећи дугови посве исплаћени небуду, јер би се иначе старо зло код ови хрђави времена опет обновило.

Да би пак величину губитка нашега, а и опасност ону која нам од те стране прети, што већма дознали, те да би се тог велеважног дела што пре прихватили, желити је: да се сви наши отменији људи, по оних крајевима гд та беда прети, за ту обшту ствар заузму; па средством наши новина србској публици најпре само бројно јаве: колико је у ком месту такви земљеделски и тежачки имовина од 1860. године па до данас, — од како су т. ј. све несрећне године наступиле — за дугове продато и у туђе руке прешло, пак онда све оне наше земљоделце и тежачке, којима иста судба предстоји, најменше заједно са означеним места, задужени добара, односна свота дугова, и дотични веритеља да обзнане, а наша господа адвокати Срби, тим нашим певодницима, код потраживања и дизања такви зајмова на руди да буду, да покрај тог свог и онако великог зла још каквим певештацима или варалицама у руке непаду.

А међутим, нека наши наученици, наши још оставше земљоделце и тежачке средством новина, јавни

листова, књига и свезчица у добром и разумном доводству, земљоделству и радности поучавају; а наши учитељи нека нам подмладак наш у школама, средством добри школски књига, које нам за ту цел тек написати ваља, својски обучавају, како би само одсад све досад сачуване, сад одкупљене и одсад стечене имовине, боље руководити и мудрије обучавати умели!

Да се којом срећом још изодавна или бар од петнајстог лета — од како су ратови престали били — у овом правцу за нашу простоту у провинцијалу бринути и радити почело, то би ми по тим крајевима данас другаче стојали; али кад није онда, то нек се сад, и то што пре бринути и радити почне; ако желимо да с нама на скоро „табула раза“ посве не буде, јер коме ћемо пововати, коме учитељовати, коме писати коме ли певати, коме глумисати, за кога и над ким аутономију, гд ли територију тражити, ако нам масе народа нестане, и ако поља и земљишта, што пределе сачињавају из шака посве изпустимо?!

Г. С. п. с.

Пешта 8. Јун. Данас је стигао овамо г. Марко Поповић, грађанин Новосадски, као изасланик варошког представништва Новосадског, да у сајзу са послаником Новосадским преда Њ. Преуз. г. Тавернику адресу лојалности на Њ. Величество, коју је представништво 4. о. м. закључило. — Адреса је на немачком језику — кога ради? Цара ради зато, што је Немац? Али Н. Сад адресу уг. краљу даје, коме је од Србаља србски језик пречи и законитији, него немачки. Или Н. Садски Немаца ради? И то иде из Н. Сада! Нашто су дакле толике жртве 1848—1849 пале? нашто су Срби Србе заступнике бирали? Тежко нама!

— Н. Високопр. г. Епископ Платон покљонио је на нову варошку болницу 1000 фор. а. в.

На позив друштва омладинског „Зора“, управљен на целокупну омладину српску, да се овогодишњег јачког одмора сва омладина искупи на један општи састанак, где би се договарала, шта и како јој ваља и треба делати, — одговорила је „Преодница“, да врло радо пристаје на то, јер је и њезина најтоплија жеља, „да целокупна омладина српскога народа постане једно тело, које ће живети једном душом.“ Место састанку да буде Нови Сад, као што је „Зора“ предложила; а у обзир времена, кад да се састанак држи, предлаже „Преодница“ једно два дана пре главне скупштине „Матице Српске“, с којом ће се уједно ове године и главна скупштина друштва за срп. нар. позориште држати, те ће се том приликом доста омладине у Новом Саду искупити. Даље предлаже „Преодница“, да на тај састанак не изашљу поједина друштва своје депутације, већ да на њему буде непосредно сва омладина српска, т. ј. сваки члан омладине, који има воље, а околности му допуштају, нека на тај општи омладински састанак дође. Најпосле се нада, да ће „Зора“ са свију страна добити одговоре на свој позив, те је позива да по жељи већине закључи: где, кад и како би се имао тај састанак држати, и да то путем новина свима на знање даде.

— Чланови регниколарне депутације трој краљевине одпутовали су из Пеште. На питање јесу ли што свршили? може се то одговорити, да су у толико бар нешто свршили, у колико су они чланови од обеју страна, који су можда већ заборавили били, како друга страна мисли, сад имали прилике, да то наново у дугачким расправама читају и чују. Дакле беше опет једна од оних дугачких државопривних парница, у којој се дуге реплике пишу, па најпосле свака страна остане при својем мњењу, дакле онда управо би требало — трећи да реши. Ко је видио, какву су инструкцију чланови сабора тр. краљевине са собом довели, и знао, како већина угарског сабора мисли, тај је могао у напред већ доста извесно погодити, да изравнања неће моћи бити. Изравнања само онде може бити где је и једна и друга страна готова што уступити, где пак свака стоји на строгом својем правном гледишту и не мисли ни јете понусти од онога што она за право држи, ту нема изравнања, него ту само може бити пресуда од трећег судије. Ми још овде не изричемо своје мњење о томе, која страна има право и у чему, него само оћемо да констатујемо, да тај подпуно адвокатски у форми приватно-правне парнице вођени начин решења државопривних и политичких питања обично не води изравнању међу странкама.

Обе су депутације имале између себе да реше управо три питања и то: питање заједничких послова, питање интелегитета и питање аутоностије тр. краљевине. Питање заједничких послова није се мериторно ни претресало, јер угарски чланови регник. деп. изјавише, да они за то питање немају мандата, у осталом пак хтедоше да трој краљевина буде заступљене на угарском сабору за разраву заједничких послова међу Угарском и трој краљ. а тако исто и да заједно са Угарском учествује при уређивању обштих ствари целокупне монархије. На то депутација тр. краљ. није пристала.

Што се интелегитета тиче, ту обе стране хтедоше Реку за себе и не могоше се споразумети.

Што се пак унутрашње аутономије тр. краљ. тиче, ту су готови чланови угарске депутације пристати на најширу унутр. аутомију и администрацију и правосуђу. Али с тим је у свези такође питање о министарству респ. канцеларији — и о томе не могоше се обе депутације сложити. Засад само толико у кратко назначујемо, а целу ствар читаоци онда најбоље сазнати, кад стану депутације својим дотичним саборима о томе извештај давати.

ДОПИСИ.

* У Београду 1. јунија. И мени дође до руку случајно „Световид“, те сам прочитао онај његов допис из Пеште под знаком А, који је, као што извесно знадем, фабрициран овде у Београду самим г. Баном. У том се називи пештанском допису г. Матија Бан сам кује у звезде, као најизвршнији: лирик, драмат; журналиста, критичар и што год хоћеш, а ја заједно са „Заставом“ апатемисем, као и сви њени дописници, па и писоци „Српске Слободе“.

Што г. Бан-поштене Србе и наша гласила народна грди, за то нека му је просто, јер подљаци и незнају друго, и јер би и „Застава“ понижена била кад би ју онај фалио, који пева химне турскоме султани, а грди све што је Србину свето. — А што опет сам себе фали, то чини зато, што га други не фале, а чудиће се томе само онај, који незна причу „о буридановом магарцу“, јер који ову приповед филозовску зна, тај ће из ње умети извести морал, који гласи: Ако ти се шта не нуди, ишти или узми сам, јер тако само не ћеш липсати од глади. Овај морал нико боље није схватио од органа илиризма, југославенизма, великохрватизма, султанизма, шербетизма а „in ultima analisi“ опраг кудравих номада „Световид“.

Ми дакле не замерам за све то „Световиду“ и његовом главном сураднику Бану, јер нас и фале и грдње њихове само увесељавају, него само једно имамо да замеримо г. Бану, а то је што наша „жупска, смедеревска, неготинска и фрушкогорска вина“ назива „грешом“ он који никад брка није оквасио добрим српским вином, него се из ране младости попио „цариградским шербетом!“ Кад смо вам већ ми криви што смо живи, ма шта вам учинише наша вина? Да не мрзите на њи због тога, што кад се пре кратког времена једном њих навквасисте а ви сломисте ногу? Без сумње ће то бити, јер у великој мрзости према нашем вину рекосте и нашем највећем љубимцу вина, старом Краљевићу Марку, да је издајица.

Све, све г. Бане, ама нам вина не дирајте, јер су оштра и ватрена па вам могу из освете даном приликом и другу погу сломити. Ви сте мудра глава па се чувајте.

* У Београду 3. јунија. Од неког времена појавише се у Загребу неки нови пророци, којих је гласило „Позор“, те нападаше на Србе, на српско име, веру, историју и на све што се српским назвало. Не само да нас те њихове тираде вређају, него су такви бесмислени поступци у стању да изазову раздор и неслогу међу нама и Хрватима, а дали то иде у прилог хрватском народу који ни у ком обзир није пред нама, то остављамо благорасуђењу они који данас праве агитације. Од наше стране нека им је речено да су све њихове тежбе прсте махинације, које ће постати водом чим Србија почне — не да агитира него да ради и пролева крвцу за оне народе, којих су очи вазда упрте на Србију.

Што Велико-Хрвати веле, да су Бошњаци, Херцеговци, Далматинци и Славонци махом Хрвати, то нису ништа друго него абсурдитети, којима се ми смејемо. Нека они не праве рачун без бирташа, него нека упштају саме те народе, па ће их они извести из заблуђења. — Ми их упућујемо на њиховог песника Мајуранића, нека добро проуче „Ченгић-Агу“, па ће из њега извести логичко закључење, да Србе, које немогоше ни коци, ни конопци на „гојневоле“, ни целати љути риси нагонити, да се одрекну имена србског, да их ни шака Велико-Хрвата неће похрватити. Молимо их још и да узму на ум изјаву Личана што огласише телеграфом, да ће их растерати са сабора загревачког, ако их непризнаду за „Асли-Србе“; па најпосле нека си позову у памет и поруку Далматинаца преко јавних листова, кад им ипо повикаше: „К“ себи руке девере.“

Међу тим док „позораши“ праве агитације, дотле се видовдан (15. јуни) приближује брзим корацима, и овај ће дан донети нашем народу не ново име, него стару златну народну слободу, а та стара слобода потражиће и старо име народно. Не пева народ наш бадава: Тећиће вода куд је текла; ја сам Србин од порекла.

Што се самих Хрвата тиче, нека им је просто називати се Хрватима, Илирима, Југославенима или ако оћеју и Хинезима. Нама ће то бити вазда све једно, а они су се и до сад многог којечега одрекли, што показује њихову несталност. Ми од наше стране изјављујемо, да знамо врло добро какве симпатије имамо у Бошњака, Славонца, Далматинца, Крашњика и дру-

ОБЈАВА.

На основу донесеног закључења магистрата кр. прив. В. Кикиндског дистрикта од 4. маја о. г. бр. 168 овим се од стране парашког поглаварства обштем знању предаје, да ће се парцелирање иберландске земља у собственом хатару лежећи, састојећи се из 706 јутара 1016 □ ораће, 1780 јутара 1388 □ ливаде, 404 јутара 1186 □ паше и 484 јутара рита, припадајући појединим становницима и самој општини, предузети. Речени рад ила се почети 1. августа 1866 год. по смислу највишег патента године 1849. §. 2. порезне провизорије, и по овом сва са истим радом скопчана сачињена, као: земљишна (Lagerbuch) изводе за сваког појединог притежатеља, (Besitz-bogen) сумаријум и план, најточније произвести. Због чега се сви, у овој струци вешти подуватници позивају, да до 14. (2.) јулија о. г. своја условна изјаснења, која са достављеним сведочењима сврх у овом раду практичне способности снабдевана бити имају, подписаном поглаварству прислати. Од велике је потребе, да сваки компетент српски, или бар други који славенски језик разуму.

У Парашу 14. (2.) јунија 1866.
Рада Достинић
мест. начелник.
С. Секулић
бележник.

Бр. 248.

ОБЈАВА.

По доношеном закључењу плем. магистрата кр. пр. дистрикта В. Кикиндског од 4. маја о. г. бр. 168: овим се од стране општине Кумане обзнањује: да се има предузети парцелирање Иберландске земље, која се налази у атару исте општине, а у просторији од 3600 јутара ораће, 600 јутара кошаће и 3000 јутара пашњака, било да припада појединима било самој општини.

Ова радња се започети има 1. августа о. г. по одредењу највишим патентом од 20. октобра 1849 установљене провизорије земљишног пореза. По том имају се најточније спремити сва за споменути радњу потребна сачињена као: земљишна књига (Lagerbuch), изводи из такве књиге за сваког појединог притежатеља, сумаријум и план; чега ради учтиво се позивају сви у овој струци вешти подуватници, да са документима способност и практичног осведочавајући, своја деловна изјаснења до 14 (2.) јулија 1866 на поднесу општинској послу. Подуватник мора знати српски, или други славенски језик.

У Кумани 13. јунија 1866.
М. Барачков
мест. биров.
Мађаров
бележник.

К. број 563.

Објава.

След закључења племенитог магистрата кр. прив. дистрикта В. Кикиндског од 4. маја т. г. бр. 168 има се парцеларно мерење свију у општини налазећих се иберландских земља 7772²³⁷/₁₀₀₀ јутара ораће, 2787²³⁵/₁₀₀₀ башта и ливада, 9⁴⁴²/₁₀₀₀ јутара винограда и 3272⁶⁶⁶/₁₀₀₀ јутара пашњака, које су земље од веће части на поједине становнике подељене, течајем ове године произвести, потом земљишна књига (Lagerbuch) по одредењу са највишим патентом од 20. октобра 1849. установљене провизорије земљишног пореза, изводи из поменутих књиге за сваког појединог поседника, сумар и план начинити, чега ради се вештаци у поменутом послу, који желе таковог примити се, овим учтиво позивају, да изјаснења своја у том обзиру поред назачења оних услова, под којима посао, тај примити могу, до 18. (30.) јунија 1866 поглаварству општине меленачке прислати изводе.

У Меленци 29. маја (10. јунија) 1866.

Стениште.

У слоб. и кр. граду у горњем Карловцу у Хрватској у празнином је место српског учитеља, с годишњом платом од 500 фор. а. вр. у готовом новцу; 8 хватаи дрва за огрев и школу, безплатно обиталиште у школском зданију; за попушење овог звања молећи позивају се, да своје молбе, којима крштена писма, свидјетелства сврху свршених са добрим успјехом прејарандски и други школа, досадање службе, као и сврху политичног и моралнога владања свога, тако и у црквеном појаву имајући совршен бити, још к томе, ако је вешт у хоралном музикалном пјенију, за младеж обучавати, за ово последње по заслуги посебно биће награђен, православном српском општинству до конца јулија т. године поднесу.

Из зиседанија општинског бр. 175. у Карловцу 1. марта 1866. држаног.
Престатељи општинства
А. Јелић. Јован Поповић.

ПО МИШЉЕЊУ

господина дворског саветника професора др. Балаше и примарног лекара господина др. Јосифа Рожаије

ПРВА РАКОШ-ПАЛОТСКА

минерлана лековита вода особито добра.

- 1) У болестима органа за варење.
- 2) У болестима органа за дисање, и првенога канала.
- 3) У затворима и отоку јетре и слезине, који отуд долази.
- 4) У хроничном запаљењу мокраћне бешике и материце.
- 5) У поремећеној потхрани и нестакну крви, који отуд долази.
- 6) У скрофулама, бледици, конштаку и шубљенима.

Главни стовариште те минералне воде налази се у ГОЛДЦИЈЕРА и ПРАГЕРА, Пешта, Dreikronengasse Nr. 6. Те минералне воде има и у свима већим специјалним трговинама овде, свагда од скоро наточене.

ге браће наше, па зато остављамо позорашима нека говоре шта хоће.

Ми им и то допуштамо, да кажу да нам је „Гај“ дао језик којим се служимо, а верујте, не ћемо се љутићи ако кажу и да Хрвати живе не само од сињег до црног мора, него чак до „Камчатске“ — и најпосле којим и може закратити да то не говоре? Пустимо их дакле нека уживају ту своју празнословну радост; а кад себи дођу, увидиће да су у њиховим савајријама удалили се од истине у ствари.

Оволико о тежњама Велико-Хрвата, а сад да се окренемо важнијим стварима.

Овде је код нас дошао румунски подпредседник савета са једним официром и донео је нека писма кнеза Хохенцолерског кнезу Михајилу. Јуче је г. Братијано имао аудијенцију у конаку. Зна се толико само, да његова мисија стоји у свези са догађајима у Румунији, а каквих ће она имати резултата, то ће тек време показати. Судећи по неким извесним знацима, као да ће и овамо код нас доћи до делења колача, чим прва пушка на чешкој граници и на Минчији пукне.

Говори се, да ћемо од некуд добити 40,000 пушака, и да су све већ на путу за у Србију. Ако се то обистини (што ћу вам у своје време јавити) онда је Србија наоружала 120,000 војника само са изолученим пушкама, и тим пре ће бити у стању да употреби прву zgodну прилику за избављење српског народа, који још у синцирима турским робује.

Наш председник савета г. Мариновић још се није вратио из Париза. Говоре, да код „високе дипломатије“ ради, да се турски градови у Србији сруше. — Богме, ако их наша војска не сруши, европска дипломатија никад их оборити неће.

Стране земље.

СРБИЈА. „Пестер Лојд“ јавља се из Београда о румунској депутацији која је тамо дошла, па се додаје, да та депутација има у задатку српско-румунски уговор за узајамно осигурање од обштег непријатеља. Али, вели се, почем се кнез што се тиче владања Србије у данашњем европском заплету, подиуно слаже са министром Гарашанином и ратним министром Миливојем Петровићем, те немисли ништа предузимати: то румунска депутација има мало изгледа за успех. Све што се сад у Србији ради, све је то сведено на старање о самообрани. У тој се цели: уговарају разни зајмови и шљу 12. фунтаски топови у Шабац и у Смедерево. Турци као да су бацили око поглавито на Србију, јер се на бугарској граници у Нишу накупило 25,000 турских војника, и на тој страни скоро је сасвим прекинут путнички обрт између Србије и Турске. Па опет Турци да помру од страха; у београдској тврђини нашао се недавно 41 топ заклонић. Један виши турски официр рекао је ових дана: „једва да ћемо још 6 недеља у Београду остати.“

Бечка реформа налази да је „значајан мир који у Србији влада.“ „Са задовољењем“ вели тај лист, „чули смо државоумудре и пријатељскоусудске речи, које је кнез Михаило изрекао приликом његовог кићења са аустријским орденом.“ То тако збори „Реформа“ уз реч, којом куди Румунску што ова устаје на оружје за одбрану народне слободе.

БОСНА и ХЕРЦЕГОВИНА. Бечком „Вандереру“ пишу из Београда о Босни и Херцеговини, међу осталим: извесно је да нема мучнијег и несрећнијег живота, него што је живот сиротиње раје у Турској. Највећа несигурност и насиље гвечи ту рају и неда јој главе дићи. И опет су се Бошњаци и Херцеговци ужаснули, кад су чули да се ради о промени њиховог господара. Зашто? Узрок је томе у свести, да је турско господарство дотерало крају своје, и да ће се, ако не пре, а оно за педесет година, хришћани са свим ослободити од турског јарма. Идеја народности овладава је у свима народима источним, те их као електрична струја потреса. Али ако би се пало под Аустрију, онда би се наравно морало одрети народности. Бошњаци и Херцеговци пресудно су одвратни од аустријског господарства; за Аустрију неможе бити већег интереса, него да одбије од себе сваку намеру „анексије“ туђих области. Узевши Босну и Херцеговину, Аустрија би насела, тако рећи, на вулкан, који би је временом сву разнео. — Турци се по Босни и Херцеговини непрестано утврђују, и гоне све хришћане који су за рад, да им кулуче по градовима, вукући песак и камење. Једва је кад за Бошњаци и Херцеговце било тежих дана него у ово време. — Предостављајући, да ће се из Италије разаслати прогласи на хришћанске народе у јадранском приморју, турска влада заузала је свима попама, калуђерима и учитељима по том приморју, да ће их све повенати, ако се усуде такве прогласе распостирати и хришћанима читати.

Турска флотила, за коју се јавило да је дошла у Антивар, донела је, као што из Дубровника пишу, нешто новача турској војсци, која од толико месеци ни аспре примала није, па да је претила да ће Хришћане пљачкати. У Клеку се очекује нека друга флотила, која ће стражарити Херцеговину, наспрам Гарибалдових добровољаца.

ИТАЛИЈА. О скором покрету италијанске војске пишу из Ђенове ово: мисли се претурити до 160,000 итал. војника преко Минчија, и то половину код Пескијере, а половину код Мантуве. Већи део те војске управно би се у Легану и правцем Бча. Прикупила би се главна снага да се удари на Падуву, те се отвори пут с једне стране у Млетке, а с друге у Тиролску. На то би се употребило 120,000, које војника под Чиндичијем, које добровољаца под Гарибалдом. У Млеткама узеле би се у помоћ и флоте, за које се вели, да су од неколико дана у покрет стављене, и да су прве лађе већ стигле до Бара и Бридија, где су до 2. о. м. и све преносне лађе, као и владом највећи приватни пароброди, доћи имали. Што се тиче Тиролске, Италијани рачунају и на побуну народа, те да најважније аустријске свезе са Млетцима пресеку. — Између Бо-

лове, Модене и Парме постављена је резерва од 100,000 војника, који би по потреби имали подпомагати војску у бој пуштену.

У италијанске кавалерије уврстљо се више напољских кнежева и грофова, па има и пингелских лордова и центмена у итал. војсци. Сицилијанска варош Сиракуза обећала дати 10,000 франака ономе војнику, који буде освојио први аустријски барјак.

НЕМАЧКА. Представник Саксонске захтевао је у т. м. у савезничке скупштине у Франкфурту помоћ противу Прусије, и нарочито помоћ Аустрије и Баварске. Савезничка скупштина одобрила је ту помоћ; на то је представник Аустрије изјавио, да ће пар употребити све силе да би одбранио своје савезнике од Пруса, а он се пада да ће све немачке владе остати верне савезу, и да ће и оне бранити заједничку ствар. — У Франкфурту се боје, да ће Прусии и ту савезничку столицу скоро заузети. Посланици: саксонски, хановерански и других влада немачких које се држе са Аустријом, оставили су Берлин. Пруски посланици код тих влада позваће се такође натраг. — И Баварска је прекинула дипломатску свезу са Прусијом.

Положај пруске војске у Саксонској опшцује лист „Н. Фр. Пр.“ од прилике овако: „Стара варош Дрездена лежи на левој обали Лабе, наслоњена на природно узвишење земље, које се подиже из равнице на левој страни реке уз саму обалу, па надвисује долину која води Пириј и Кенигштајну. На десној обали Лабе повлаче се брегови до у Најштат; два моста, нови мост гвозденог пута и чувени стари камени мост, сједињавају стару и нову варош Дрездена, и посредују саобраћавање и свезу између двеју обала реке. Је ли Дрезден у власти пруске војске, онда се лако може направити до сад прекинута свеза између оних делова војске, који се последњих дана од Мајсена на левој обали Лабе и од Герлиц-Бауцена на десној обали Лабе приближују, те ће се тако опет увести оно јединство у покретању четири одељења прве пруске војске, које је неодољиво нужно за велико војевање. У томе и у могућности: да се брзом опоравком поквареног гвозденог пута на краткој линији Липиске, Ризе и Дрездена, и Дрездена и Бауцена, да се тако опривом опет обнови правилна свеза гвозденог пута како са Халом и Берлином, тако и са Шлезвијским гвозденим путем: у томе је главни добитак за Пруску што је Дрезден посела. Дрезден као средсреда друмова и мреже гвоздених путова може послужити за главно прикупљање пруске војске, ако Аустрија и њени савезници оставе Прусии времена да се у заузетој Саксонској утврди.

А и као точка за подрпу и повлачење у битки, која би се била у долини између Дрездена и Пирије, Дрезден је за Пруску од највеће користи, чим би ови у случају поражења, варош упорно бранити хтели. Саксонско-аустријска коша неби се лако склонила да претвори у прах и пепео најлепшу од немачких престолница, ради изгонења Пруса из исте. Тако би се Прусии побједи код Пирије или иначе где у Мајсенској равници, могли опет прикупити у Дрезден, отуд згодну преко двају мостова у Шлезвију повући и мостове иза себе разорити, па исто повлачење остаје им осигурано и ако би се са стране Рајхенберга или Шлукенауа амо бацили. — У Дрездену је дакле пруска војска добила положај који јој у добрим одношајима и условима осигурава ону велику операцију а cheval Лабе, на коју су сви њени покрети последњих недеља циљали.

Најновије.

— Прусии се, као што се чује из Чешке, ушанчавају и утврђују пред Дрезденом. Између Чешке и Саксонске престале су све свезе и саобраћавања. Пирија, Фрајберг и Таранд заузети су јуче пруском војском. Једно одељење пруске војске било је дошло до Цитаве, па се опет натраг повукло. Саксонски краљ дошао је у Праг.

— Париски „Монитор“ јавља, да су Пруска и Италија у прошли понедељак званично огласиле рат Аустрији.

— Француска влада спрема се, веле, да после прве битке у Немачкој на Рајни, постави два табора војске на Алпима, од којих би јужни био под Каиро-бером, а северни под самим царем.

— Ако је веровати италијанским листовима, једно друштво инглишких банкера понудило је италијанској влади под извесним условима два милиона фуната штерлинга.

— Између Аустрије и мањих немачких држава ради се о преображају немачког савеза са погледом на најновије догађаје.

— Из Дубровника чује се, да је последњих дана донето много чебане у Црну Гору.

— Противно гласу о изгледу, да ће се порта склонити да призна нов ред ствари у Румунској, бечки листови саобраћавају, да је румунски кнез са 60,000 војника отишао у Калафат, на сусрет и одпор Омерпашии који се са 80,000 Турака спрема да пређе Дунав и упадне у Румунску. — По француским листовима, порта је само у начелу решила да војнички поседне подунавске кнежевине; она има да извести о томе европске силе, и изгледа је, да ће је ове у последњем часу поколебати у њеној нападачкој намери спрам Румунске, и најпосле је склонити да призна новог румунског кнеза.

КУРС.

Дукат ф. 6.64.
Сребро 139.—

Стање Дунава 6' 8" преко О долази.